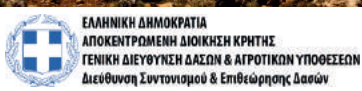

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

για τις οικοσυστημικές υπηρεσίες
των Προστατευόμενων Περιοχών NATURA 2000 στην Κρήτη

Η παρούσα έκδοση υλοποιήθηκε από τη Διεύθυνση Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών, της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης, στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE Natura 2000 Value Crete: "Οι οικολογικές υπηρεσίες, τα κοινωνικά οφέλη και η οικονομική αξία των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων στις περιοχές Natura 2000 στην Κρήτη" (LIFE13 INF/GR/000188).

Στο έργο, το οποίο χρηματοδοτείται σε ποσοστό 50% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής – Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος, και συγχρηματοδοτείται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) και από το Πράσινο Ταμείο, συνεργάζονται επίσης το Πανεπιστήμιο Κρήτης - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης (ΜΦΙΚ) και η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (ΕΟΕ).

Copyright © Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης

Κείμενα - Γραφιστική επιμέλεια - Επιμέλεια χαρτών: Βασίλης Σαμαριτάκης

Επιστημονική επιμέλεια: Διεύθυνση Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών - Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης

Συντονισμός έκδοσης: Γεωργία Ξυλούρη

Προτεινόμενη Αναφορά: Βασίλης Σαμαριτάκης. 2018. Τεχνικός Ερμηνευτικός Οδηγός για τις οικοσυστημικές υπηρεσίες των Προστατευόμενων Περιοχών NATURA 2000 στην Κρήτη. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης, Ηράκλειο, 24 σελ.

Εκτύπωση: ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2018
ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

ISBN: 978-618-83683-0-9

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ιστοσελίδα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης:

<https://www.apdkritis.gov.gr/>

Ιστοσελίδα Προγράμματος LIFE13 INF/GR/000188:

<http://www.ecovalue-crete.eu>

Facebook:

LIFE Natura2000Value Crete

Twitter:

@NaturaValue

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι Δασικές Υπηρεσίες της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης έχουν να επιδείξουν σημαντικό έργο στα ευρωπαϊκά προγράμματα LIFE (Περιβάλλον & Κλιματική Αλλαγή, Φύση & Βιοποικιλότητα, Πληροφόρηση & Επικοινωνία) εδώ και είκοσι χρόνια, συνεργαζόμενες με άλλους δημόσιους φορείς και ακαδημαϊκά-ερευνητικά ιδρύματα σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Η γνώση και η εμπειρία, που έχουν κατακτηθεί μέσω των LIFE, αποτελούν εχέγγυο για τη σύγχρονη και επιστημονικά άρτια παροχή υπηρεσιών των Διευθύνσεων Δασών της Α.Δ.Κ. με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, τη διατήρηση του κρητικού τοπίου και την εξυπηρέτηση αιτημάτων πολιτών και Οργανισμών.

Το έργο LIFE Natura2000 Value Crete, με θέμα “Οι οικολογικές υπηρεσίες, τα κοινωνικά οφέλη και η οικονομική αξία των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων στις περιοχές NATURA 2000 στην Κρήτη”, εκπονείται από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης, το Πανεπιστήμιο Κρήτης - Μ.Φ.Ι.Κ. και την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία με διάρκεια τετραετή (2014-2018) και, ουσιαστικά, επιχειρεί να αφυπνίσει, με επιστημονικά τεκμηριωμένες μεθόδους διάδοσης της πληροφορίας, όλες τις κοινωνικές ομάδες που δραστηριοποιούνται επαγγελματικά καθώς και τους μαθητές και φοιτητές στις προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 για την προστιθέμενη αξία και τις δυνατότητες ανάπτυξης που προσδίδει η περιβαλλοντική προστασία και διατήρηση σε όλους τους παραγωγικούς τομείς.

Οι υπηρεσίες των οικοσυστημάτων είναι πολλαπλές, μπορούν να διαχωριστούν σε άμεσες και έμμεσες και σε μία τόσο μικρή, αλλά σπουδαία, γεωγραφική ενότητα όπως η Κρήτη, όπου το περιβάλλον, το τοπίο, το μικροκλίμα, ο πολιτισμός, η ανθρώπινη ιδιοσυγκρασία, η παραδοσιακή διατροφή κ.ά. είναι παγκοσμίως αναγνωρίσιμα και θελκτικά, πρέπει να αποτελέσουν το πλαίσιο για την υγιή ανάπτυξη του τουρισμού, της αγροτικής παραγωγής, της μεταποίησης, της παραγωγής ενέργειας. Οι οικοσυστημικές υπηρεσίες του Δικτύου των προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000 μπορούν να διασφαλίσουν τον τουρισμό στην Κρήτη για όλο τον χρόνο, να δώσουν υψηλή αξία στην προέλευση των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων και να δημιουργήσουν τις ικανές συνθήκες για τη διατήρηση του ευαίσθητου κρητικού περιβάλλοντος με δραστηριότητες που θα σέβονται τη φύση και τον άνθρωπο.

Τα κοινωνικά οφέλη, η οικονομική αξία και το οικολογικό αποτύπωμα που προσφέρουν οι υπηρεσίες των οικοσυστημάτων των περιοχών NATURA 2000 στην Κρήτη καταρρίπτουν τον φόβο ότι “στις προστατευόμενες φυσικές περιοχές απαγορεύεται κάθε αναπτυξιακή δραστηριότητα”. Η πληροφόρηση και επικοινωνία της έρευνας και των δράσεων του προγράμματος LIFE NATURA 2000 Value Crete έχει ως κύριο στόχο να συμβάλει σε αυτή την αλλαγή νοοτροπίας και στάσης. Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης ως θεσμός του Κράτους οφείλει να τηρήσει αυτή τη δέσμευση, με την άσκηση των καθηκόντων των δασικών και περιβαλλοντικών της Υπηρεσιών, και μετά τη λήξη του προγράμματος.

Μαρία Κοζυράκη

Συντονίστρια Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης
ΠΕ Γεωτεχνικών (Δασολόγων)
Αρχιτέκτων Τοπίου M.L.A., Ph.D.

ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ NATURA 2000

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών NATURA 2000 αποτελεί το βασικό νομικό και θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία της βιοποικιλότητας. Βασίζεται σε δύο Ευρωπαϊκές Οδηγίες:

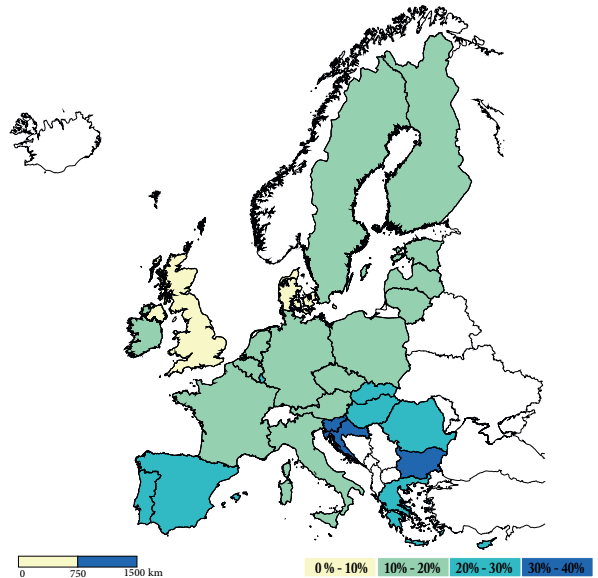
1. **Οδηγία 92/43/ΕΟΚ** «Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» (ή «Οδηγία Οικοτόπων» [Habitats Directive]), και
2. **Οδηγία 2009/147/ΕΚ** «Για τη διατήρηση των άγριων πτηνών» (ή «Οδηγία Πτηνών» [Birds Directive]), που αντικατέστησε την αρχική Οδηγία 79/409/ΕΟΚ).

Κύριος στόχος της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ είναι η προστασία της βιολογικής ποικιλότητας μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων στο ευρωπαϊκό έδαφος. Για το λόγο αυτό θεσμοθετείται ένα συνεκτικό οικολογικό δίκτυο **Ειδικών Ζωνών Διατήρησης** (Special Areas of Conservation - SACs/ ΕΖΔ) με την ονομασία "NATURA 2000", όπου συμπεριλαμβάνονται και οι **Ζώνες Ειδικής Προστασίας** για την ορνιθοπανίδα (Special Protection Areas - SPAs / ΖΕΠ) που έχουν καθοριστεί από την "Οδηγία Πτηνών".

Επιπλέον, οι δύο οδηγίες συμβάλλουν στην επίτευξη των σκοπών διεθνών συμβάσεων όπως η Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα και η Σύμβαση της Βέρνης, τις οποίες η Ευρωπαϊκή Κοινότητα συνολικά ή/και το κάθε κράτος μέλος χωριστά έχουν κυρώσει. Η θέσπιση του ελληνικού Δικτύου NATURA 2000 προϋποθέτει την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με τις αντίστοιχες κοινοτικές οδηγίες. Στην Ελλάδα, η εναρμόνιση της Οδηγίας για τα Πουλιά έγινε με την Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) 414985/29-11-85, ενώ η εναρμόνιση της Οδηγίας των Οικοτόπων έγινε με την ΚΥΑ 33318/3028/1998, η οποία και συνδέει τη θεσμοθέτηση των περιοχών του οικολογικού Δικτύου NATURA 2000 με το σύστημα και τις διαδικασίες του Νόμου 1650/1986 "περί προστασίας του περιβάλλοντος".

Οι περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 περιλαμβάνουν τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης, οι οποίες προέκυψαν μέσα από μία διαδικασία εφαρμογής του νομικού πλαισίου των δύο παραπάνω Οδηγιών. Αρχικά, τα κράτη μέλη είχαν

την υποχρέωση να καταγράψουν τους τύπους οικοτόπων (ενδιαιτημάτων) με την έκταση που καταλαμβάνουν σε καθεμιά από αυτές, καθώς και τα είδη χλωρίδας και πανίδας που αναφέρονταν στα Παραρτήματα I και II της Οδηγίας των Οικοτόπων (εκτός των πουλιών) και τα αντίστοιχα πληθυσμιακά δεδομένα τους, και στη συνέχεια να αποστείλουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έναν κατάλογο προτεινόμενων περιοχών προς ένταξη στο Δίκτυο NATURA 2000. Στη συνέχεια, με τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, έγινε η σύνταξη ενός Καταλόγου Τόπων Κοινοτικής Σημασίας (List of Sites of Community Importance - SCI) και ορίστηκε ο τελικός κατάλογος περιοχών του Δικτύου, οι οποίες περιελάμβαναν τόσο τους Τόπους Κοινοτικής Σημασίας, όσο και τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά και έπρεπε να χαρακτηριστούν από τα κράτη-μέλη ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης εντός, το πολύ, έξι ετών.

Κάλυψη Δικτύου NATURA 2000 ανά χώρα της Ε.Ε.

Σε επίπεδο Ε.Ε. υπάρχουν περισσότερες από 27.000 περιοχές ενταγμένες στο δίκτυο NATURA 2000 και καλύπτουν έκταση μεγαλύτερη των 780.000 km² (18,12% του εδάφους της Ε.Ε.). Στην Ελλάδα ο κατάλογος των περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 περιελάμβανε μέχρι πρόσφατα 419 περιοχές (ν. 3937/2011 (Α' 60)), αριθμός που αυξήθηκε σε 446 με την ένταξη νέων περιοχών (κυρίως θαλάσσιων) και τη διεύρυνση των ορίων υφιστάμενων περιοχών με την ΚΥΑ 50743/2017 (Β' 4432). Με αυτά τα δεδομένα η χώρα μας είναι στις πρώτες θέσεις μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε. με κάλυψη του Δικτύου κατά 27,9% και 22,3% στο σύνολο της χερσαίας και θαλάσσιας έκτασης της χώρας αντίστοιχα.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Τα τοπικά φυσικά οικοσυστήματα της Κρήτης παρέχουν πλήθος ωφελειών για την υγεία και την ευημερία των κατοίκων του νησιού. Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει ακόμη περισσότερο συνειδητή η πολύτιμη συμβολή του φυσικού κεφαλαίου της Κρήτης στην οικονομική πρόοδο τόσο σε επίπεδο ατομικής δραστηριότητας όσο και επίπεδο νησιού. Τα φυσικά οικοσυστήματα παρέχουν οφέλη που προωθούν την οικονομική ανάπτυξη, προσφέρουν νέες ευκαιρίες για επενδύσεις και απασχόληση, αλλά και για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής στην Κρήτη. Συνεπώς, η προστασία και διατήρηση ή υποβάθμιση των φυσικών οικοσυστημάτων αυξάνει ή μειώνει αντίστοιχα το εύρος των ωφελειών που μπορεί να αποκομίσει η τοπική κοινωνία της Κρήτης στο μέλλον, οι οποίες ορίζονται ως υπηρεσίες των οικοσυστημάτων.

Η αποτίμηση των οικοσυστημικών υπηρεσιών είναι ένα μέσο για την εκτίμηση της παροχής αυτών των υπηρεσιών με οικονομικούς όρους, που σκοπό έχει την ενσωμάτωση των οικονομικών αξιών της βιοποικιλότητας και των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων στη χάραξη πολιτικής και στη βελτίωση των διαδικασιών λήψης περιβαλλοντικών αποφάσεων.

Σύμφωνα με την κοινή παγκόσμια ταξινόμηση οικοσυστημικών υπηρεσιών **CICES** (Common International Classification of Ecosystem Services), οι οικοσυστημικές υπηρεσίες κατατάσσονται στις παρακάτω κατηγορίες:

Υπηρεσίες παροχής (Provisioning Services) που περιλαμβάνουν προϊόντα που αποκτώνται από τα οικοσυστήματα όπως τροφή π.χ. σιτηρά, φρούτα, ψάρια, νερό, πρώτες ύλες και καύσιμα π.χ. ξυλεία, βαμβάκι, φαρμακευτικές ουσίες, γενετικό υλικό/τράπεζα γονιδίων π.χ. γονίδια και γενετική πληροφορία χρήσιμη για την εκτροφή ζώων, τη καλλιέργεια φυτών και τη βιοτεχνολογία, Αισθητική, καλλωπισμός π.χ. λουλούδια.

Ρυθμιστικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Διατήρησης (Regulation & Maintenance Services) που περιλαμβάνουν υπηρεσίες απαραίτητες για τη λειτουργία όλων των άλλων υπηρεσιών όπως η διατήρηση του κύκλου ζωής, ο κύκλος του νερού, η παροχή ενδιαιτήματος, η παραγωγή οξυγόνου, η

εδαφογένεση. Επίσης, περιλαμβάνονται τα οφέλη από τις οικοσυστημικές λειτουργίες όπως επίδραση στην ποιότητα του αέρα, ρύθμιση του κλίματος, προστασία κατά τη διάρκεια ακραίων καιρικών φαινομένων, ρύθμιση των ροών ύδατος, βιορύθμιση αποβλήτων, καθαρισμός υδάτων, αποτροπή διάβρωσης εδάφους, διατήρηση κύκλου θρεπτικών στοιχείων και γονιμότητας εδάφους, επικοινωνία, βιολογικός έλεγχος.

Πολιτιστικές υπηρεσίες (Cultural Services) όπως αισθητική απόλαυση, ευκαιρίες για αναψυχή και τουρισμό, καλλιτεχνική έμπνευση, πνευματική ευημερία, εκπαίδευση.

Η βιοποικιλότητα της Κρήτης είναι αξιοσημείωτη. Συμπεριλαμβάνει περίπου 1.700 είδη φυτών, από τα οποία το 9% είναι ενδημικά ενώ η πανίδα των ορεινών περιοχών περιλαμβάνει είδη που είναι προσαρμοσμένα στις ακραίες συνθήκες που τις χαρακτηρίζουν, πολλά από τα οποία προστατεύονται από εθνικές και διεθνείς συμβάσεις.

Οι ορεινές περιοχές των περιοχών NATURA 2000 αποτελούν ενδιαίτημα πολλών αρωματικών φυτών (φασκόμηλο, ρίγανη, θρούμπι κ.ά.), η χρήση των οποίων ως φαρμακευτικά φυτά, βότανα και τροφή, χρονολογείται από την αρχαιότητα. Κάποια από αυτά χρησιμοποιούνται και στη μελισσοκομία (θυμάρι), ενώ υπάρχουν και εκείνα που καλλιεργούνται στις μέρες μας συνεισφέροντας σημαντικά στην τοπική οικονομία.

Η αγροτική γη χρησιμοποιείται κυρίως για την παραγωγή καλλιεργήσιμων φυτών και για κτηνοτροφικές δραστηριότητες, ενώ παρέχει δυνατότητες κατοίκησης και φυσικές παροχές (π.χ. νερό, προστασία από καιρικά φαινόμενα όπως πλημμύρες κ.ά.) στους ανθρώπους.

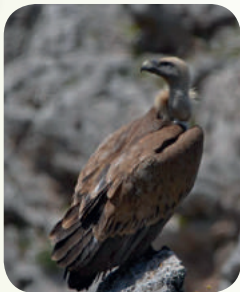
Παρακάτω δίνονται κάποια από τα σημαντικότερα παραδείγματα στα οποία η βιοποικιλότητα της Κρήτης συνεισφέρει στη λειτουργία των οικοσυστημάτων του νησιού:

Ο **Δίκταμος ή έρωντας (*Origanum dictamnus*)** είναι ένα από τα ενδημικά αρωματικά φυτά που αναπτύσσονται στις σχισμές απόκρημνων ασβεστολιθικών γκρεμών και φαραγγιών ως χασμόφυτο αλλά τις τελευταίες δεκαετίες έχει ξεκινήσει και η καλλιέργειά του σε συγκεκριμένα σημεία του νησιού. Το συναντάμε σε 20 από τις 54 περιοχές του Δικτύου NATURA 2000. Ο Ιπποκράτης, ο Θεόφραστος και ο

Αριστοτέλης μίλησαν για τις θεραπευτικές του ιδιότητες, ενώ γίνονταν εξαγωγές δίκταμου από την Κρήτη προς την υπόλοιπη Ελλάδα. Στη λαογραφική ιστορία της Κρήτης ο δίκταμος είναι το φυτό του έρωτα, καθώς κατά μία άποψη η συλλογή του από τα δύσβατα σημεία που φύεται γίνεται από τους ερωτευμένους ως απόδειξη της αγάπης τους. Στις μέρες μας παράγονται μια σειρά από αγαθά με βάση το δίκταμο όπως ροφήματα και διάφορα καλλυντικά προϊόντα.

Το **Όρνιο ή σκάρα ή καναβός ή θράσα (*Gyps fulvus*)** αποτελεί προστατευόμενο είδος και συναντάται σε 21 από τις 54 περιοχές του Δικτύου Natura 2000. Το όρνιο τρέφεται με νεκρά κτηνοτροφικά ζώα μεσαίου ή μεγάλου μεγέθους, όπως ιπποειδή και βοοειδή και λειτουργεί ως καθαριστής του οικοσυστήματος.

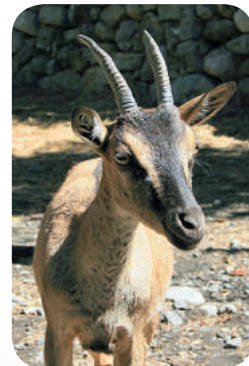
Η **Γερακίνα ή λαγουδογέρακο (*Buteo buteo*)** είναι ένα από τα πιο κοινά είδη αρπακτικών στα αγροτικά οικοσυστήματα της Κρήτης και έχει καταγραφεί συνολικά σε 23 από τις 54 περιοχές του Δικτύου NATURA 2000. Οι πιο συχνοί βιότοποι που συναντάται είναι οι αγροτικές καλλιέργειες, όπως της ελιάς και του αμπελιού, και τα δάση. Τρέφεται, παρά το όνομά του, κυρίως με ποντίκια και έτσι χρησιμεύει στην προστασία των αγροτικών οικοσυστημάτων από φυσικούς εχθρούς.

Ο **Γυπαετός ή κοκαλός (*Gypaetus barbatus*)** είναι μεγάλο πτωματοφάγο αρπακτικό που τρέφεται κυρίως με κόκαλα κτηνοτροφικών ζώων, κυρίως αιγοπροβάτων. Πολύ σπάνιο είδος, ο γυπαετός εξαπλώνεται σε όλους τους ορεινούς όγκους της Κρήτης (υψομέτρου 600-2.500 μ.). Είναι είδος προτεραιότητας και η Κρήτη αποτελεί το τελευταίο του καταφύγιο στην Ελλάδα.

Ο **Κρητικός αίγαγρος ή αγρίμι (*Capra aegagrus cretica*)** είναι το πιο γνωστό ζώο της Κρήτης. Είναι ενδημικό και προστατευόμενο υποείδος και συναντάται στο φαράγγι της Σαμαριάς και στα γειτονικά φαράγγια. Αποτελεί σύμβολο των άγριων βουνών της Κρήτης και έχει αποτελέσει πηγή έμπνευσης για πολλούς καλλιτέχνες.

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΟΥ NATURA 2000

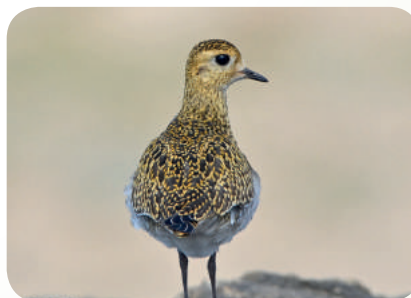
Οι επισκέπτες των προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000, θα πρέπει να προστατεύουν το φυσικό περιβάλλον από κάθε δραστηριότητα ή επέμβασή τους, που θα μπορούσε να μεταβάλει ή να αλλοιώσει τη φυσική κατάσταση, σύνθεση ή εξέλιξή του, καθώς και από ενέργειες που δύναται να επιφέρουν καταστροφή, φθορά ή αλλοίωση των προστατευόμενων φυσικών σχηματισμών, όπως και των προστατευόμενων τοπίων ή των επί μέρους στοιχείων τους.

Τι επιτρέπεται εντός των προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000 [N.1650/1986, Ν. 4042/2012] (βάσει των περιβαλλοντικών όρων αδειοδότησης, αποστάσεων, χρήσεων, και χρονικών ορίων όπου αυτό προβλέπεται):

- Οι αγροτικές δραστηριότητες.
- Οι κτηνοτροφικές δραστηριότητες.
- Η μελισσοκομία.
- Η βόσκηση.
- Ο οικότουρισμός
- Οι αθλητικές δραστηριότητες.
- Οι δραστηριότητες αναψυχής.
- Η οδοποιία μετά από Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (μελέτη επιπτώσεων εντός NATURA 2000) και την έκδοση Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ) για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.
- Η θήρα των ειδών που αναφέρονται στην Υ.Α. 127568/2533/07-08-2015 (ΦΕΚ Β'1670) (π.χ. από 20/08/2015 – 29/02/2016 επιτρέπεται η θήρα λαγών, κουνιαβιών, τσίχλας, μπεκάτσας κ.ά.).
- Η δόμηση μετά από αυτοψία και άδεια των αρμοδίων αρχών.
- Η δημιουργία ορειβατικών καταφυγίων.
- Τουριστικές και άλλες ήπιες μορφές οικονομικές δραστηριότητες μετά από Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση.
- Η συλλογή μαλοτήρας, ματζουράνας, φασκόμηλου και ρίγανης για την κάλυψη ατομικών αναγκών (ως 500 γρ., την εποχή ανθοφορίας-ωρίμανσης, με χρήση ψαλίδας ή μαχαιριού και χωρίς να αποκόπτονται όλοι οι βλαστοί κάθε φυτού, ώστε να είναι ασφαλής η αναπαραγωγή αυτών).
- Η συλλογή βοτάνων για εμπορία μόνο μετά από άδεια της αρμόδιας Δασικής Υπηρεσίας.

Τι απαγορεύεται εντός των προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000 [N. 1650/1986, Ν. 4042/2012] (ορισμένες από τις παρακάτω απαγορεύσεις ισχύουν και για περιοχές εκτός του Δικτύου NATURA 2000):

- Κάθε δραστηριότητα εντός των περιοχών απόλυτης προστασίας (όπως καθορίζονται στα Διαχειριστικά Σχέδια και/ή στις Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες).
- Η θήρα χωρίς νόμιμη θηρευτική άδεια.
- Η θήρα ειδών της άγριας ζωής (Κανονισμός Ε.Ε. 338/1997, Σύμβαση CITES, Ν. 4042/2012).
- Η θήρα μη θηρεύσιμων ειδών.
- Η θήρα εντός οικιστικών περιοχών και σε ακτίνα 250 μέτρων από αυτές όπως επίσης και εντός καλλιεργούμενων και περιφραγμένων εκτάσεων.
- Η θήρα εντός υγροτόπων και σε απόσταση 300 μέτρων από τις ακτές.
- Η θήρα σε πυρόπληκτες εκτάσεις.
- Η θήρα σε αρχαιολογικούς χώρους.
- Η θήρα σε χώρους όπου υπάρχουν υποδομές της ΔΕΗ.
- Η θήρα σε περίπτωση χιονόπτωσης.
- Η θήρα γύρω από φράγματα.
- Η θήρα όταν τοπικές διατάξεις το ορίζουν.
- Η τοποθέτηση δηλητηριασμένων δολωμάτων.
- Η εκρίζωση ή η ολοκληρωτική αποκοπή των βλαστών παντός είδους αρωματικού, φαρμακευτικού, μελισσοκομικού, ανθοκομικού και διακοσμητικού φυτού, δενδρυλλίου, θάμνου, φρύγανου ή πόας.
- Η συλλογή χωρίς άδεια, με σκοπό την εμπορία μαλοτήρας, ματζουράνας, δίκταμου, φασκόμηλου και ρίγανης σε όλες τις περιοχές που είναι ενταγμένες στο Δίκτυο NATURA 2000.

ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ NATURA 2000 ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Στην Κρήτη το δίκτυο προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000, καλύπτει περίπου το 30% της χερσαίας έκτασης του νησιού και περιλαμβάνει 54 περιοχές (25 χαρακτηρισμένες ως ΖΕΠ, 28 ως ΤΚΣ - ΕΖΔ και 1 κοινή περιοχή, χαρακτηρισμένη ως ΖΕΠ και ως ΤΚΣ - ΕΖΔ).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ NATURA 2000 ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

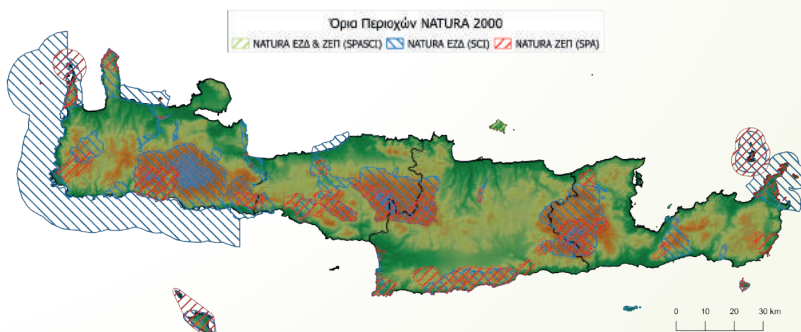
A.A	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΚΑΤ.	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΕΚΤΑΣΗ (εκτάρια)	ΟΙΚ. ΠΡΟΤ. **	Είδη χαρακτηρισμού της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ						
1	GR4310002	ΕΖΔ	Γιούχτας - Φαράγγι Αγίας Ειρήνης	716		
2	GR4310003	ΕΖΔ - ΖΕΠ	Νήσος Δία	1.188		<i>Falco eleonorae</i>
3	GR4310004	ΕΖΔ	Δυτικά Αστερούσια (από Αγιοφάραγγο έως Κόκκινο Πύργο)	2.651	9370	
4	GR4310005	ΕΖΔ	Αστερούσια (Κόφινας)	16.174	1120, 9370	
5	GR4310006	ΕΖΔ	Δίκτη: Ομαλός Βιάννου (Σύμη - Ομαλός)	3.940	3170	
6	GR4310009	ΖΕΠ	Κρουσάνας - Βρωμονερό Ίδης	7.877		<i>Aquila chrysaetos, Gyps fulvus, Pyrrhocorax pyrrhocorax</i>
7	GR4310010	ΖΕΠ	Όρος Γιούχτας	412		<i>Gyps fulvus</i>
8	GR4310011	ΖΕΠ	Κορυφή Κούπα (Δυτική Κρήτη)	1.993		<i>Aquila chrysaetos, Gyps fulvus</i>
9	GR4310012	ΖΕΠ	Εκβολή Γεροπόταμου Μεσαράς	685		<i>Plegadis falcinellus</i>
10	GR4310013	ΖΕΠ	Αστερούσια Όρη (Κόφινας)	28.648		<i>Falco biarmicus*, Gypaetus barbatus*, Sylvia rueppelli</i>
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΣΙΘΙΟΥ						
11	GR4320002	ΕΖΔ	Δίκτη: Οροπέδιο Λασιθίου, Καθαρό, Σελένα, Κράσι, Σελάκανο, Χαλασμένη Κορυφή	34.364		
12	GR4320003	ΕΖΔ	Νήσος Χρυσή	547	2250, 6220	
13	GR4320004	ΕΖΔ	Μονή Καψά (Φαράγγι Καψά και γύρω περιοχή)	974		
14	GR4320005	ΕΖΔ	Όρος Θρυπτής και γύρω περιοχή	8529		
15	GR4320006	ΕΖΔ	Βορειοανατολικό Άκρο Κρήτης: Διονυσάδες, Ελάσα και Χερσόνησος Σίδερο (Άκρο Μαύρο Μουρί - Βάι - Άκρα Πλάκα) και θαλάσσια ζώνη	39.301	1120, 1150, 6220, 9370	
16	GR4320008	ΕΖΔ	Νήσος Κουφονήσι και παράκτια θαλάσσια ζώνη	805	1120, 6220	
17	GR4320009	ΖΕΠ	Βορειοανατολικό Άκρο Κρήτης	3.760		<i>Falco eleonorae*, Falco naumanni*</i>
18	GR4320010	ΖΕΠ	Λάζαρος Κορυφή - Μαδάρα Δίκτης	13.158		<i>Aquila chrysaetos, Gyps fulvus</i>
19	GR4320011	ΖΕΠ	Διονυσάδες Νήσοι	17.482		<i>Calonectris diomedea, Falco eleonorae*, Falco naumanni*</i>
20	GR4320013	ΖΕΠ	Φαράγγι Σεληνάρι - Βραχάσι	2.314		<i>Aquila chrysaetos, Gyps fulvus</i>
21	GR4320014	ΖΕΠ	Νοτιοδυτική Θρυπτή (Κουφωτό)	1.617		<i>Gypaetus barbatus*</i>
22	GR4320016	ΖΕΠ	Όρη Ζάκρου	3.914		<i>Emberiza hortulana, Falco peregrinus</i>
23	GR4320017	ΖΕΠ	Νήσος Κουφονήσι, γύρω νησίδες, νησίδες Καβάλλοι	480		<i>Falco eleonorae*, Falco naumann</i>
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΕΘΥΜΝΟΥ						
24	GR4330002	ΕΖΔ	Όρος Κέδρος	4.700		
25	GR4330003	ΕΖΔ	Κουρταλιώτικο Φαράγγι - Μονή Πρέβελι - Ευρύτερη περιοχή	3.643	1120, 9370	
26	GR4330004	ΕΖΔ	Πρασιανό φαράγγι - Πατσός - Ρέμα Σφακόρυακο - Παραλία Ρεθύμνου και Εκβολή Γεροπόταμου, Ακρωτήριο Λιανός Κάβος-Περιβόλια	13.121	1120, 6220	
27	GR4330005	ΕΖΔ	Όρος Ίδη (Βορίζα, Γερανοί, Καλή Μαδάρα)	39.913		
28	GR4330006	ΖΕΠ	Σωρός - Αγκάθι - Κέδρος	8.129		<i>Gypaetus barbatus*, Gyps fulvus, Aquila fasciata*</i>
29	GR4330007	ΖΕΠ	Κουρταλιώτικο Φαράγγι, Φαράγγι Πρέβελι	7.595		<i>Gypaetus barbatus*, Gyps fulvus, Aquila fasciata*</i>
30	GR4330008	ΖΕΠ	Πρασιανό Φαράγγι	1.122		<i>Gyps fulvus</i>
31	GR4330009	ΖΕΠ	Όρος Ψηλορείτης (Νοτιοδυτικό Τμήμα)	10.632		<i>Aquila chrysaetos, Gyps fulvus, Pyrrhocorax pyrrhocorax</i>

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΝΙΩΝ						
A.A	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΚΑΤ.	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΕΚΤΑΣΗ (εκτάρια)	ΟΙΚ. ΠΡΟΤ.	Είδη χαρακτηρισμού της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ
32	GR4340001	ΕΖΔ	Ήμερη και Άγρια Γραμβούσα - Τηγάι και Φαλάσσαρνα - Ποντικονήσι, Όρμος Λιβάδι - Βιγλιά	5.871	1120, 2250, 3170	
33	GR4340002	ΕΖΔ	Νήσος Ελαφόνησος και παράκτια θαλάσσια ζώνη	272	3170	
34	GR4340003	ΕΖΔ	Χερσόνησος Ροδωπού - Παραλία Μάλεμε	16.140	1120	
35	GR4340004	ΕΖΔ	Έλος - Τοπλία - Σάσσαλος - Άγιος Δίκαιος	7.352	6220	
36	GR4340005	ΕΖΔ	Όρμος Σούγιας - Βάρδια-Φαράγγι Λισσού μέχρι Ανύδρους και Παράκτια Ζώνη	3.040	1120	
37	GR4340006	ΕΖΔ	Λίμνη Αγιάς - Πλατανιάς - Ρέμα και Εκβολή Κερίτη - Κουλάδα Φασά	1.315		
38	GR4340007	ΕΖΔ	Φαράγγι Θερίσου	498		
39	GR4340008	ΕΖΔ	Λευκά Όρη και Παράκτια Ζώνη	53.307	1120, 3170	
40	GR4340010	ΕΖΔ	Δράπανο (Βορειοανατολικές ακτές) - Παραλία Γεωργιούπολης - Λίμνη Κουρνά	5.137	3170, 9370	
41	GR4340011	ΕΖΔ	Φρε - Τζιτζιφέ - Νίπος	1.218	5230	
42	GR4340012	ΕΖΔ	Ασφένδου - Καλλικράτης και Παράκτια Ζώνη	14.023	1120, 9370	
43	GR4340013	ΕΖΔ	Νήσοι Γαύδος και Γαυδοπούλα	6.291	1120, 2250, 3170, 6220	
44	GR4340014	ΖΕΠ	Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς - Φαράγγι Τρυπητής - Ψηλάφι - Κουστογιέρακο	13.980		<i>Aquila chrysaetos, Falco peregrinus, Pyrrhocorax pyrrhocorax</i>
45	GR4340015	ΕΖΔ	Παραλία από Χρυσοκαλίτιστα μέχρι Ακρ. Κριό	2.203		
46	GR4340016	ΖΕΠ	Μετερίτζια, Άγ. Δίκαιος - Τσουνάρα - Βιτσιλιά Λευκών Ορέων	6.875		<i>Gypaetus barbatus*, Gyps fulvus, Aquila fasciata*</i>
47	GR4340017	ΖΕΠ	Χερσόνησος Γραμβούσας και νησίδες Ήμερη και Άγρια Γραμβούσα, Ποντικονήσι	12.695		<i>Falco eleonorae*</i>
48	GR4340018	ΖΕΠ	Νησίδα Άγιοι Θεόδωρο	82		<i>Falco eleonorae*</i>
49	GR4340019	ΖΕΠ	Φαράγγια Καλλικράτης & Αργουλιανό, Οροπέδιο Μανικά	4.233		<i>Sylvia rueppelli</i>
50	GR4340020	ΖΕΠ	Λίμνη Αγιάς (Χανιά)	67		<i>Aythya nyroca*, Ergetta garzetta</i>
51	GR4340021	ΖΕΠ	Χερσόνησος Ροδωπού	2.920		<i>Falco biarmicus</i>
52	GR4340022	ΖΕΠ	Λίμνη Κουρνά και Εκβολή Αλμυρού	200		<i>Aythya nyroca*, Ergetta garzetta</i>
53	GR4340023	ΖΕΠ	Νοτιοδυτική Γαύδος και Γαυδοπούλα	9.694		<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii*</i>
54	GR4340024	ΕΖΔ	Θαλάσσια Περιοχή Δυτικής και Νοτιοδυτικής Κρήτης	164.200		

Είδη προτεραιότητας (*), Οικότοποι προτεραιότητας (**): 1120: Λιβάδια ποσειδωνίας (*Posidonia oceanica*), 1150: Παράκτιες λιμνοθάλασσες, 2250: Θίνες των παραλιών με *Juniperus* spp., 3170: Μεσογειακά εποχιακά τέλματα, 5230: Δενδρώδη *matorrals* με *Laurus nobilis*, 6220: Ψευδοστέπα με αγρωστώδη και μονοετή με *Thero brachypodieta*, 9370: Φοινικοδάση των ειδών του γένους *Phoenix*.

Π.Ε. Χανίων

GR 434

GR4340001 **ΕΖΔ**

Ήμερη και Άγρια Γραμβούσα - Τηγάνι και Φαλάσσορα - Ποντικονήσι, Όρμος Λιβάδι - Βιγλία

GR4340002 **ΕΖΔ**

Νήσος Ελαφώνησος και παράκτια θαλάσσια ζώνη

GR4340003 **ΕΖΔ**

Χερσόνησος Ροδιπού - Παραλία Μάλεμε

GR4340004 **ΕΖΔ**

Έλος - Τοπόλια - Σάσαλος - Άγιος Δίκαιος

GR4340005 **ΕΖΔ**

Όρμος Σούγιας - Βάρδια - Φαράγγι Λισσού μέχρι Ανυδρους και παράκτια ζώνη

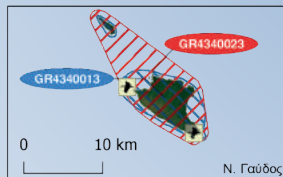
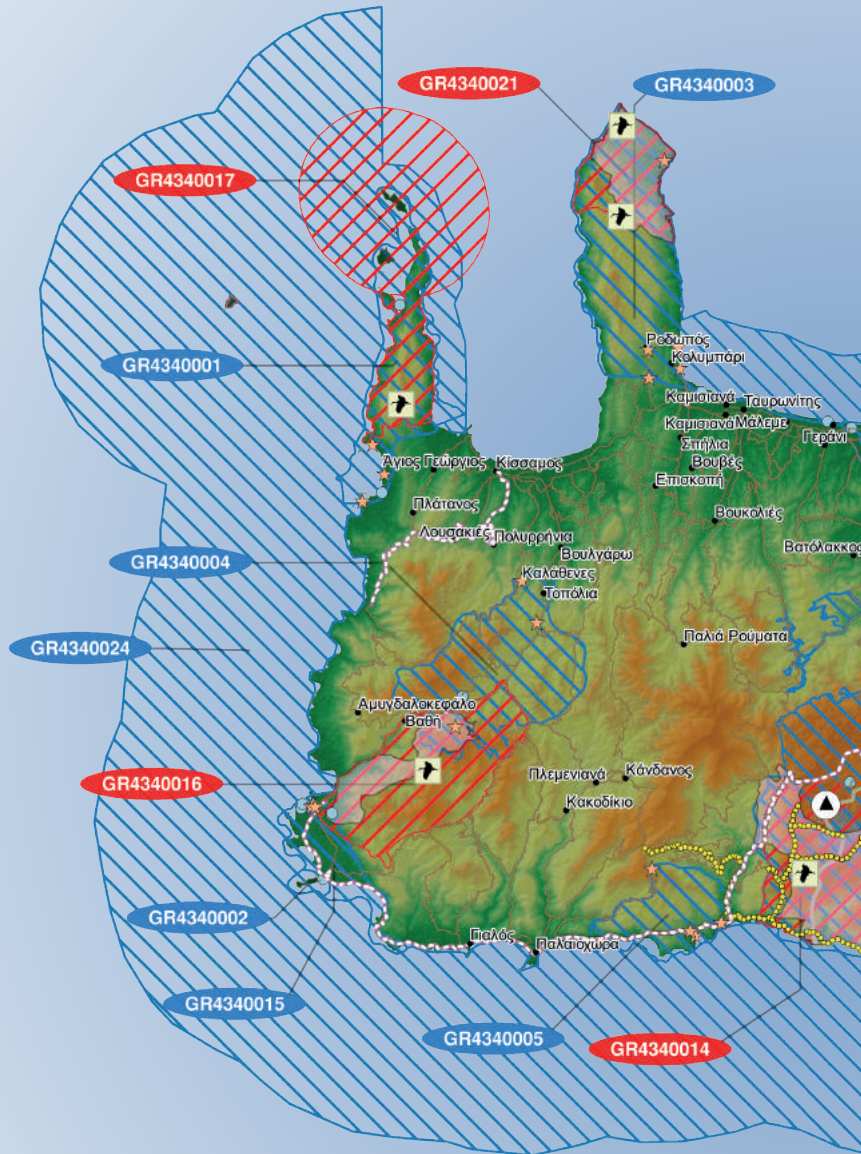
GR4340006 **ΕΖΔ**

Λίμνη Αγιάς - Πλατανιάς - Ρέμα και Εκβολή Κερτίτη - Κοιλιάδα Φάσα

GR4340007 **ΕΖΔ**

Φαράγγι Θερίσου

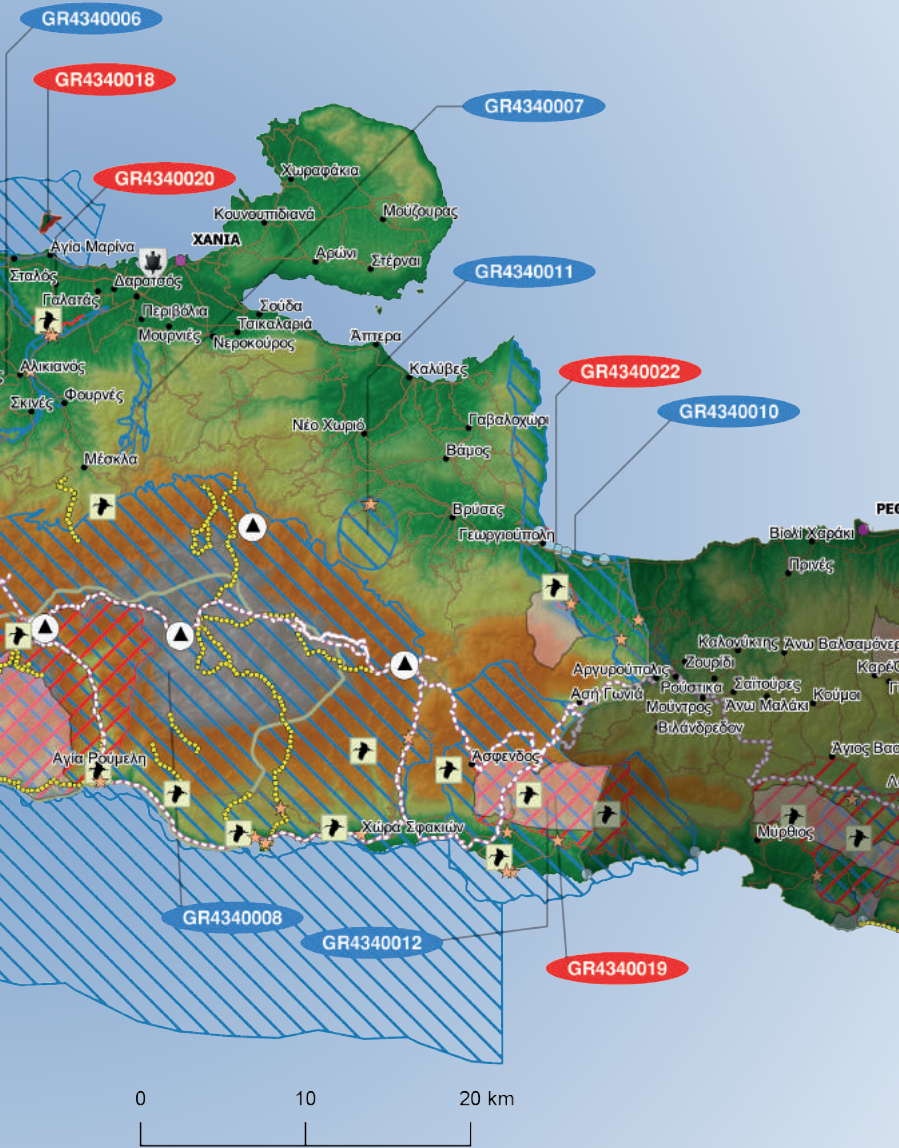

- NATURA 2000 - ΖΕΠ (SPA)
- NATURA 2000 - ΕΖΔ (SCI)
- NATURA 2000 - ΕΖΔ & ΖΕΠ (SPA & SCI)
- Καταφύγια Άγριας Ζωής
- Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς

- Υγρότοποι Εντός Περιοχών NATURA 2000
- Ενδεικτικές θέσεις πολιτιστικής και ιστορικής αξίας
- Ενδεικτικές Θέσεις Ορνιθοπαράτησης
- Κύριες Περιοχές ωοτοκίας *Caretta caretta*
- Ορειβατικά καταφύγια

14
ΕΖΔ

9
ΖΕΠ

GR4340008 **ΕΖΔ**

Λευκά Όρη και παράκτια ζώνη

GR4340010 **ΕΖΔ**

Δράπανο (Βορειοανατολικές ακτές) - Παραλία Γεώργιουπόλης - Λίμνη Κουρνά

GR4340011 **ΕΖΔ**

Όρε - Τζιτζιφές - Νίπος

GR4340012 **ΕΖΔ**

Ασφένδου - Καλλικράτης και παράκτια ζώνη

GR4340013 **ΕΖΔ**

Νήσοι Γαύδος και Γαυδοπούλα

GR4340014 **ΖΕΠ**

Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς - Φαράγγι Τρυπητής - Ψιλάφι - Κουστόγερακο

GR4340015 **ΕΖΔ**

Παραλία από Χρυσοκαλίτσια μέχρι ακρωτήριο Κρίος

GR4340016 **ΖΕΠ**

Μετερίτζια Άγιος Δίκαιος - Τσουνάρα - Βιτσιλιά Λευκών Ορέων

— Ενδεικτικό Ευρωπαϊκό μονοπάτι μεγάλων αποστάσεων Ε4
 ..... Ενδεικτικά Μονοπάτια
 — Οδικό Δίκτυο

Π.Ε. Χανίων (συνέχεια)

GR 434

GR4340017 **ΖΕΠ**

Χερσόνησος Γραμβούσας και νησίδες Ήμερη και Άγρια Γραμβούσα, Ποντικονήσι

GR4340018 **ΖΕΠ**

Νησίδα Άγιοι Θεόδωροι

GR4340019 **ΖΕΠ**

Φαράγγι Καλλικράτης - Αργουλιανό φαράγγι - οροπέδιο Μανικά

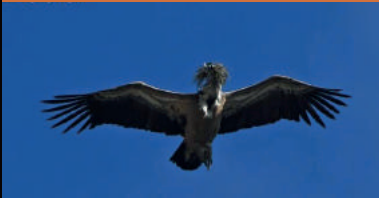
GR4340020 **ΖΕΠ**

Λίμνη Αγιάς (Χανιά)

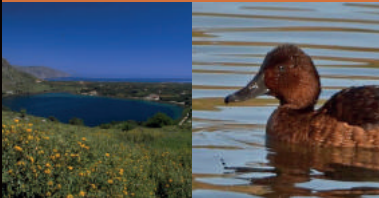
GR4340021 **ΖΕΠ**

Χερσόνησος Ροδιπού

GR4340022 **ΖΕΠ**

Λίμνη Κουρνά και εκβολή Αλμυρού

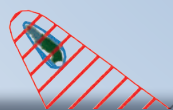

GR4340023 **ΖΕΠ**

Νοτιοδυτική Γαύδος και Γαυδοπούλα

0 10 20 km

GR4340023

NATURA 2000 - ΖΕΠ (SPA)

NATURA 2000 - ΕΖΔ (SCI)

NATURA 2000 - ΕΖΔ & ΖΕΠ (SPA & SCI)

Καταφύγια Άγριας Ζωής

Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς

Παγκόσμιο Γεωπάρκο Ψηλορείτη

Υγρότοποι Εντός Περιοχών NATURA 2000

Ενδεικτικές θέσεις πολιτιστικής και ιστορικής αξίας

Ενδεικτικές Θέσεις Ορνιθοπαράτηρησης

Κύριες Περιοχές ωστοκίας, *Caretta caretta*

4
ΕΖΔ

4
ΖΕΠ

Π.Ε. Ρεθύμνου GR433

GR4330002 **ΕΖΔ**

Όρος Κέδρος

GR4330003 **ΕΖΔ**

Κουρταλιώτικο φαράγγι - Μοχή Πρέβελι - Ευρύτερη περιοχή

GR4330004 **ΕΖΔ**

Πρασσανό φαράγγι - Πατσός - Σφακρούρακο ρέμα - Παραλία Ρεθύμνου και εκβολή Γεροπόταμου, Ακρ. Λιανός Κάβος - Περιβόλια

GR4330005 **ΕΖΔ**

Όρος Ίδη (Βορίζια, Γερανοί, Καλή Μαδάρα)

GR4330006 **ΖΕΠ**

Σορός - Αγκάθι - Κέδρος

GR4330007 **ΖΕΠ**

Κουρταλιώτικο φαράγγι, φαράγγι Πρέβελις

GR4330009 **ΖΕΠ**

Όρος Ψηλορείτης (νοτιοδυτικό τμήμα)

GR4330008 **ΖΕΠ**

Πρασσανό φαράγγι

- Ορειβατικά καταφύγια
- Ενδεικτικό Ευρωπαϊκό μονοπάτι μεγάλων αποστάσεων E4
- Ενδεικτικά Μονοπάτια
- Οδικό Δίκτυο
- Γεωδιαδρομές Γεωπάρκου Ψηλορείτη

Π.Ε. Ηρακλείου GR431

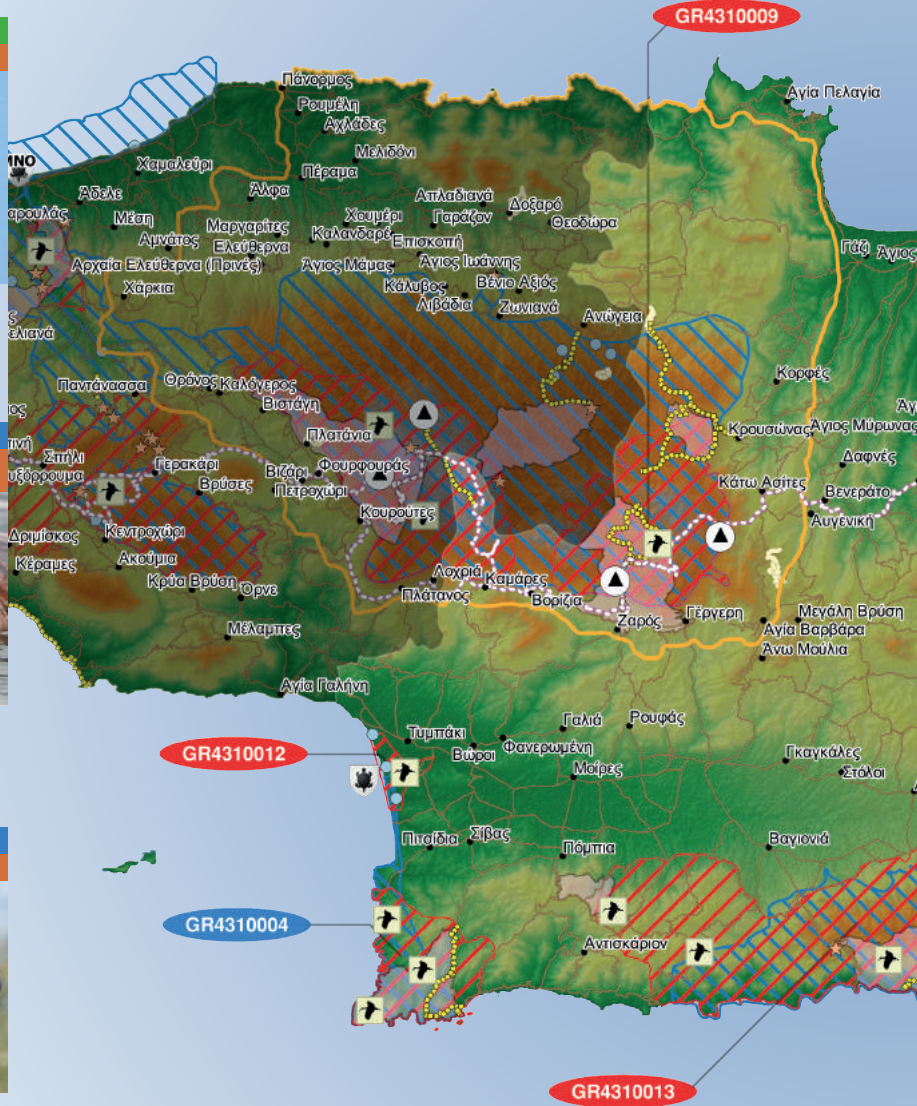
GR4310002 **ΕΖΔ**
Γιούχτας - Φαράγγι Αγίας Ειρήνης

GR4310003 **ΖΕΠ & ΕΖΔ**
Νήσος Δία

GR4310004 **ΕΖΔ**
Δυτικά Αστερούσια (από Αγιοφάραγγο έως Κόκκινο Πύργο)

GR4310005 **ΕΖΔ**
Αστερούσια (Κόφινας)

GR4310006 **ΕΖΔ**
Δίκτη: Ομαλός Βιάννου (Σύμη - Ομαλός)

- NATURA 2000 - ΖΕΠ (SPA)
- NATURA 2000 - ΕΖΔ (SCI)
- NATURA 2000 - ΕΖΔ & ΖΕΠ (SPA & SCI)
- Καταφύγια Αγίας Ζωής
- Παγκόσμιο Γεωπάρκο Ψηλορείτη
- Υγρότοποι Εντός Περιοχών NATURA 2000
- Ενδεικτικές θέσεις πολιτιστικής και ιστορικής αξίας
- Ενδεικτικές Θέσεις Ορνιθοπαράτηρησης
- Κύριες Περιοχές ωτοκίας *Caretta caretta*
- Ορειβατικά καταφύγια

4

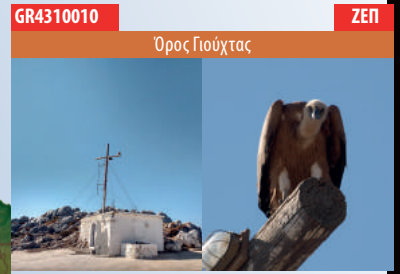
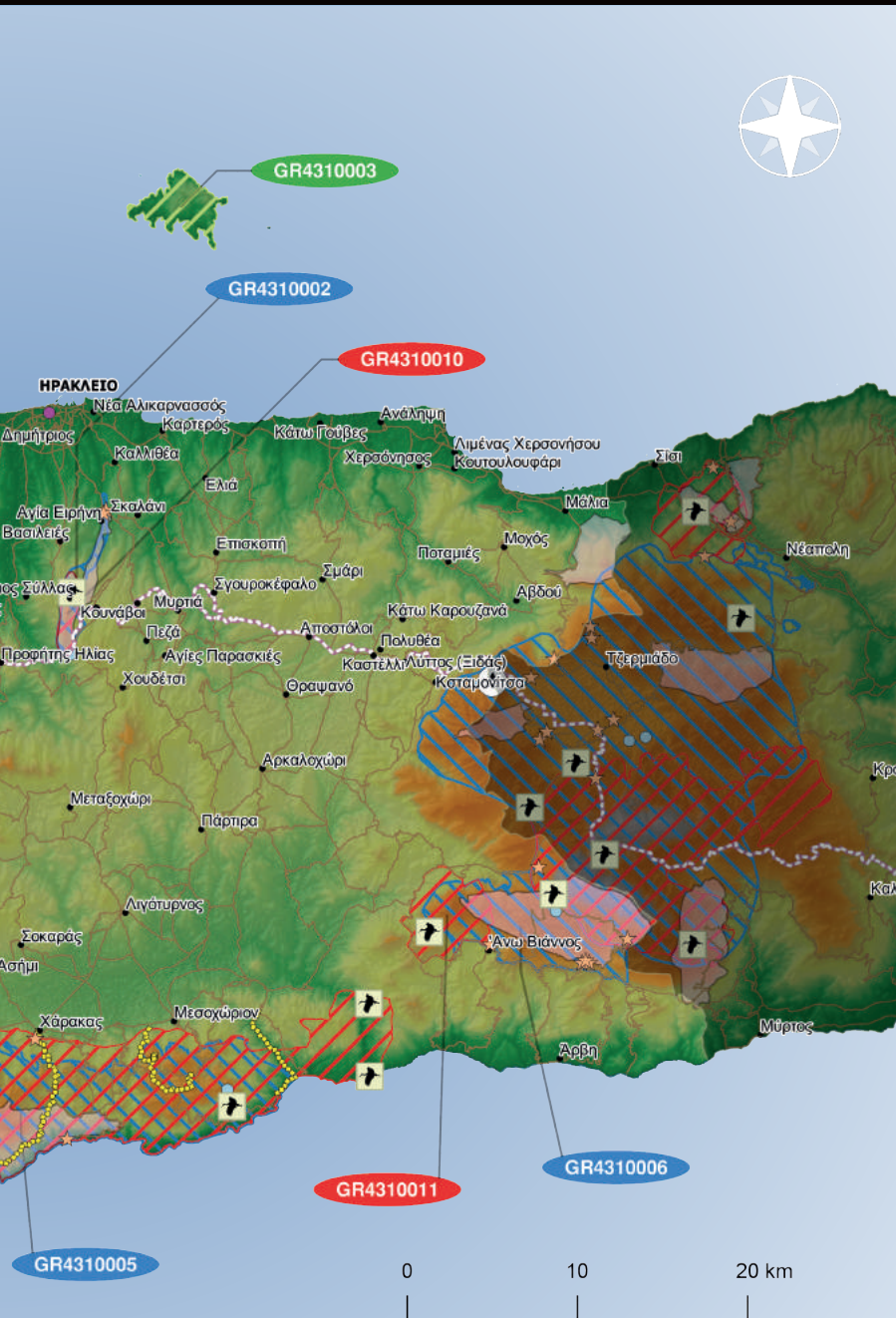
EZA

5

ZEP

1

ZEP & EZA

- Ενδεικτικό Ευρωπαϊκό μονοπάτι μεγάλων αποστάσεων E4
- ..... Ενδεικτικά Μονοπάτια
- Οδικό Δίκτυο
- Γεωδιαδρομές Γεωπάρκου Ψηλορείτη

Π.Ε. Λασιθίου

GR432

GR4320002 ΕΖΔ

Δίκτη: οροπέδιο Λασιθίου, Καθαρό, Σελένα, Σελάκα-νο, Χαλασμένη Κορύφη

GR4320003 ΕΖΔ

Νήσος Χρυσή

GR4320004 ΕΖΔ

Μονή Καψά (Φαράγγι Καψά και γύρω περιοχή)

GR4320005 ΕΖΔ

Όρος Θρυπτής και γύρω περιοχή

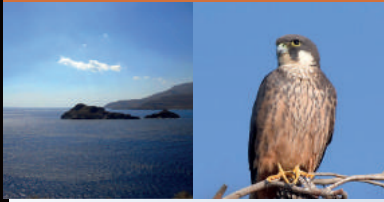
GR4320006 ΕΖΔ

Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης: Διονυσάδες, Ελάσα και χερσονήσος Σίδερο (Άκρα Μαύρο Μουρί - Βαί - ακρα Πλακάς) και θαλάσσια ζώνη

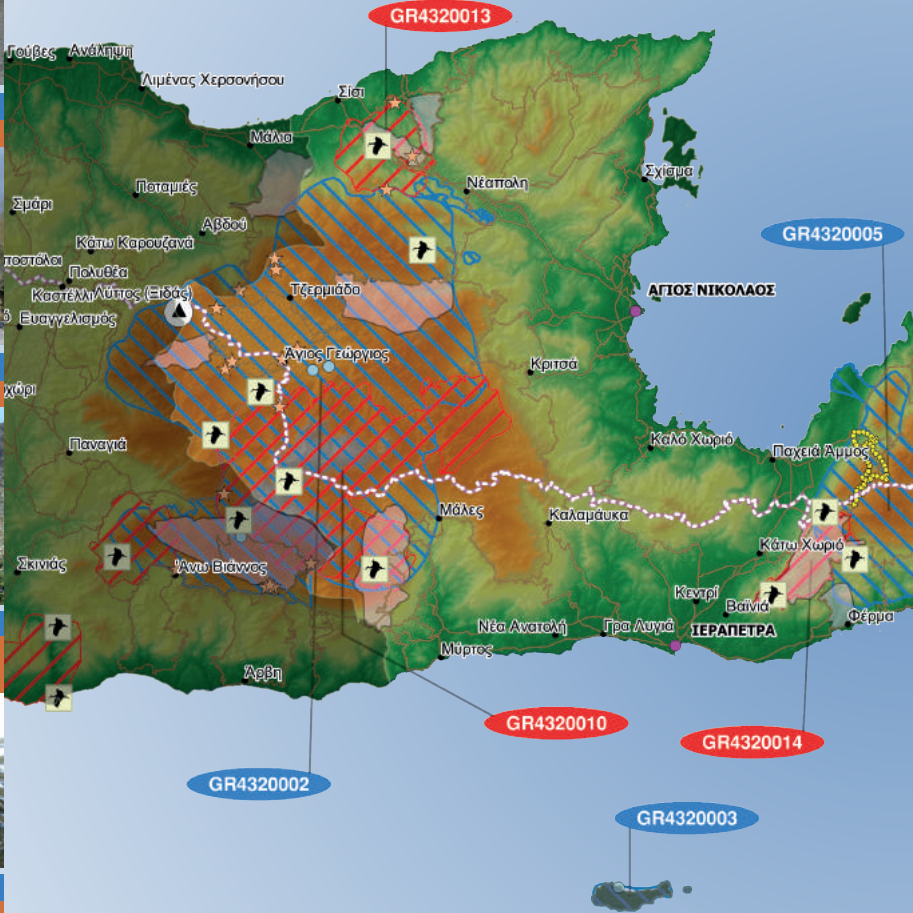
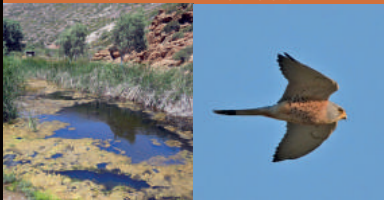
GR4320008 ΕΖΔ

Νήσος Κουφονήσι και παράκτια θαλάσσια ζώνη

GR4320009 ΖΕΠ

Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης

- NATURA 2000 - ΖΕΠ (SPA)
- NATURA 2000 - ΕΖΔ (SCI)
- NATURA 2000 - ΕΖΔ & ΖΕΠ (SPA & SCI)
- Καταφύγια Άγριας Ζωής
- Παγκόσμιο Γεωπάρκο Σητείας

- Υγρότοποι Εντός Περιοχών NATURA 2000
- Ενδεικτικές θέσεις πολιτιστικής και ιστορικής αξίας
- Ενδεικτικές Θέσεις Ορνιθοπαράτηρησης
- Κύριες Περιοχές ωτοσκίας *Caretta caretta*
- Ορειβατικά καταφύγια

6

ΕΖΑ

7

ΖΕΠ

GR4320010 ΖΕΠ

Κορυφή Λάζαρος - Μαδάρα Δίκτης

GR4320011 ΖΕΠ

Διονυσάδες νήσοι

GR4320013 ΖΕΠ

Φαράγγι Σεληνάρι - Βραχάσι

GR4320014 ΖΕΠ

Νοτιοδυτική Θρυπτή (Κουφωτό)

GR4320016 ΖΕΠ

Όρη Ζάκρου

GR4320017 ΖΕΠ

Νήσος Κουφονήσι, γύρω νησίδες και νησίδες Καβάλλοι

- Ενδεικτικό Ευρωπαϊκό μονοπάτι μεγάλων αποστάσεων E4
- ..... Ενδεικτικά Μονοπάτια
- Γεωδιαφορές Γεωπάρκου Σητείας
- Οδικό Δίκτυο

ΚΥΡΙΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο αρμονικός συνδυασμός των βουνών, των φαραγγιών και των 5.000 σπηλαιωδών σχηματισμών της Κρήτης με τη θάλασσα καθώς και ο αρχαιολογικός, ιστορικός, λαογραφικός, γευσιγνωστικός και θρησκευτικός της πλούτος, την καθιστούν ιδανικό προορισμό για πλήθος εναλλακτικών τουριστικών δραστηριοτήτων. Οι σημαντικότερες μορφές εναλλακτικού τουρισμού που επικρατούν στις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 της Κρήτης είναι ο οικοτουρισμός, ο αγροτουρισμός, ο ορειβατικός τουρισμός, ο χειμερινός τουρισμός, ο φυσιολατρικός και περιπατητικός τουρισμός, ο πολιτιστικός και ο θρησκευτικός τουρισμός.

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αγροτουρισμός ή αγροτικός τουρισμός είναι μια ειδική μορφή τουρισμού υπαίθρου όπου οι δραστηριότητες συμβαίνουν σε αγροτικές περιοχές και σχετίζονται με το αγροτικό πολιτιστικό στοιχείο, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή μαγειρική και την παροχή υπηρεσιών φιλοξενίας και εστίασης σε χώρους με αγροτικές εγκαταστάσεις. Αποτελεί μία από τις σημαντικότερες ευκαιρίες για εργασία διατηρώντας την οικολογική αξία και την υψηλή ποιότητα των υπηρεσιών των αγροτικών οικοσυστημάτων.

ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο οικοτουρισμός στις προστατευόμενες περιοχές είναι ο τουρισμός που αναπτύσσεται στη φύση, ο οποίος, αντίθετα από τον μαζικό τουρισμό, δεν υπερβαίνει τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής, ενώ ταυτόχρονα προωθεί την προστασία του φυσικού, αρχικά αλλά και του πολιτιστικού περιβάλλοντος και συμβάλλει στην τοπική οικονομία και στη διατήρηση της συνοχής του κοινωνικού ιστού. Εμπεριέχει δραστηριότητες που μπορεί να έχουν επιστημονικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Οι περιοχές NATURA 2000 της Κρήτης προσφέρονται για άσκηση οικολογικού τουρισμού, με πολλές διαδρομές για πεζοπορία, ορειβασία και πολλά σημεία όπου ο επισκέπτης μπορεί να παρατηρήσει την πλούσια ορνιθοπανίδα του νησιού.

ΟΡΝΙΘΟΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Χιλιάδες άτομα σε όλο τον κόσμο αρέσκονται στο να παρατηρούν τις συνήθειες των πουλιών, μαθαίνουν να τα αναγνωρίζουν, καταμετρούν τους πληθυσμούς τους και φωτογραφίζουν τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του κάθε είδους. Η Κρήτη παρουσιάζει μεγάλη ποικιλότητα όσον αφορά στην ορνιθοπανίδα, καθώς στο νησί παρατηρούνται περισσότερα από 300 είδη πτηνών στις 26 από τις 54 περιοχές NATURA 2000 του νησιού που έχουν χαρακτηριστεί ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας για την Ορνιθοπανίδα (ΖΕΠ).

Σημαντική θέση στην ορνιθοπανίδα του νησιού κατέχουν τα αρπακτικά. Χαρακτηριστικά είδη είναι: το όρνιο ή καναβός ή σκάρα (*Gyps fulvus*), ο γυπαετός ή κοκκαλός (*Gypaetus barbatus*), ο χρυσαετός ή βιτσιλα (*Aquila chrysaetus*), ο σπιζαετός ή φιλάδελφος (*Aquila fasciata*), ο πετρίτης ή φάλκονας (*Falco peregrinus*) και ο μαυρόγυπας (*Aegyptius monachus*) με λιγοστά άτομα. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού μεγάλοι πληθυσμοί μαυροπετρίτων (*Falco eleonora*) αναπαράγονται στις απόκρημνες ακτές των νησίδων βορείως της Κρήτης.

Ενδεικτικός Εξοπλισμός

- Οπτικός εξοπλισμός (κιάλια, φωτογραφική μηχανή με τηλεφακό)
- Οδηγός Πεδίου και σημειωματάριο

Προσοχή πρέπει να δοθεί στο να μην προκληθεί όχληση στα πουλιά ειδικά κατά την περίοδο της αναπαραγωγής τους. Σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ: Για τη διατήρηση των άγριων ειδών πτηνών (Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Αριθ L 103/1975) απαγορεύεται ο ηθελημένος φόνος ή η σύλληψη των πουλιών με οποιονδήποτε τρόπο, η ηθελημένη καταστροφή ή βλάβη των φωλιών και των αυγών, η αφαίρεση των φωλιών, η συλλογή των αυγών στη φύση και η κατοχή τους έστω και κενών, η ηθελημένη ενόχληση των πουλιών ιδιαίτερα κατά την περίοδο αναπαραγωγής, η κατοχή των ειδών των οποίων απαγορεύεται το κυνήγι και η σύλληψη.

Αναπαραγωγικός κύκλος των φωλεαζόντων αρπακτικών της Κρήτης (Μ.Φ.Ι.Κ)

Είδος / Εβδομάδα	ΙΑΝ.				ΦΕΒ.				ΜΑΡ.				ΑΠΡ.				ΜΑΙ.				ΙΟΥΝ.				ΙΟΥΛ.				ΑΥΓ.				ΣΕΠ.				ΟΚΤ.				ΝΟΕ.				ΔΕΚ.			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4				
Γυπαιετός																																																
Όρνιο																																																
Χρυσαιετός																																																
Σπιζαιετός																																																
Γερακίνα																																																
Αετογερακίνα																																																
Πετρίτης																																																
Μαυροπετρίτης																																																
Χρυσογέρακο																																																
Βραχοκίρκινο																																																
Τυτώ																																																
Γκιώνης																																																
Κουκουβάγια																																																
Νανόμυθος																																																

Χτίσιμο φωλιάς
  Ωοτοκία και επώαση αυγών
  Εκκόλαψη αυγών και παραμονή νεοσσών στη φωλιά

ΠΕΖΟΠΟΡΙΑ - ΟΡΕΙΒΑΣΙΑ

Ιδανικός τρόπος εξερεύνησης των προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000 είναι η πεζοπορία μέσα από μονοπάτια που διασχίζουν τις περιοχές. Στις αναρίθμητες οροπλαγιές των βουνών και των φαραγγιών υπάρχουν επίσης εξαιρετικά αναρριχητικά πεδία. Κατά μήκος της Κρήτης, περνά και το Ευρωπαϊκό μονοπάτι E4 που ξεκινά από τα Πυρηναία και καταλήγει στη Ζάκρο. Ειδικά στην Κρήτη, το E4 περνά από παλιά μονοπάτια, οικισμούς, μοναστήρια και ψηλά βουνά. Ο Εθνικός Δρυμός των Λευκών Ορέων (Φαράγγι Σαμαριάς), ο οποίος ανήκει και στο Δίκτυο Αποθεμάτων της Βιόσφαιρας (Biosphere reserve) της UNESCO, αποτελεί ίσως την κορυφή των περιπατητικών και ορειβατικών διαδρομών της Κρήτης. Υπάρχουν επίσης πολλές προτεινόμενες γεωδιαδρομές που περιλαμβάνονται στο Δίκτυο των Παγκόσμιων Γεωπάρκων της UNESCO, της Σητείας και του Ψηλορείτη.

Στις καθαρά ορεινές διαδρομές της Κρήτης απαιτείται πλήρης ορειβατικός εξοπλισμός, ενώ στις πεδινές και τις ημιορεινές είναι επαρκής ο ελαφρύς εξοπλισμός.

Ενδεικτικός Εξοπλισμός για απλή πεζοπορία

- Ορειβατικά μποτάκια - άρβυλα τα οποία να πιάνουν στον αστράγαλο
- Κάλτσες βαμβακερές ή μάλλινες
- Ντυνόμαστε σε στρώσεις με κατάλληλο ρουχισμό - αντιανεμικό
- Ανάλογα με την εποχή έχουμε μαζί σκούφο, γάντια, καπέλο, γυαλιά ηλίου, αντηλιακή κρέμα
- Σακίδιο που να περιέχει ενδεικτικά: παγούρι με νερό, ατομικό φαρμακείο, κατάλληλη τροφή, πλαστικές σακούλες, πυξίδα, σουγιά, σφυρίχτρα, σπίρτα.

Για πεζοπορία σε **χειμερινό βουνό** εκτός των παραπάνω θα χρειαστούμε:

- Χειμερινά άρβυλα
- Γκέτες, Κραμπόν, Πιολέ
- Φλις παντελόνι ή αντιανεμικό και θερμοεσώρουχα
- Δεύτερα ρούχα σε περίπτωση που χρειαστεί να αλλάξουμε
- Αλουμινοκουβέρτα

Προτείνεται πριν ξεκινήσουν οι επισκέπτες την πεζοπορία σε μια προστατευόμενη περιοχή, να συμβουλευτούν τις αρμόδιες αρχές για τους κανονισμούς και όρους πρόσβασης, όπως επίσης και για τους κανόνες ορθής συμπεριφοράς στο βιότοπο που θα επισκεφτούν.

Γενικά θα πρέπει να αποφεύγουν: την όχληση της πανίδας, την καταστροφή ή αλλοίωση οποιουδήποτε πολιτιστικού μνημείου, γεωλογικών σχηματισμών, των πινακίδων ή άλλων κατασκευών σήμανσης - πληροφόρησης, την απόθεση απορριμάτων σε άλλες θέσεις, πέρα από τις καθορισμένες για το σκοπό αυτό και το άναμμα φωτιάς.

Για λόγους διατήρησης των οικοσυστημάτων και των ενδημικών ειδών χλωρίδας και πανίδας, απαγορεύεται η συλλογή, κοπή, εκρίζωση, κατοχή και μεταφορά δειγμάτων κάθε είδους, η εμπορία, η άμεση ή έμμεση θανάτωσή τους – σε κάθε στάδιο του βιολογικού τους κύκλου - καθώς και η βλάβη ή καταστροφή των ενδιαιτημάτων τους.

Επίσης προτείνεται να ενημερώνονται από τα έντυπα και την ιστοσελίδα του προγράμματος για τις προσβάσεις, τις διαδρομές και τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής για την ασφάλειά τους.

Το νησί διαθέτει καταφύγια σε όλους τους μεγάλους ορεινούς όγκους του, τα όποια συντηρούν οι ορειβατικοί σύλλογοι του νησιού. Ενδεικτικά κάποια από αυτά είναι:

- Λιμνάκαρο στον Ν. Λασιθίου,
- Πρίνος και Σαμάρι στον Ν. Ηρακλείου,
- Λάκκου Μιγερού και Τουμπωτός Πρίνος στον Ν. Ρεθύμνου και
- Καλλέργη, Ταύρης, Χουλιόπουλου, Βόλικά και Γρελέσκα στον Ν. Χανίων.

ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ (ΚΑΤΑΔΥΣΕΙΣ - ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΚΑΓΙΑΚ - ΙΣΤΙΟΠΛΟΪΑ - ΑΛΙΕΙΑ)

Με δεδομένο ότι υπάρχουν 25 εκατ. αυτοδύτες στον κόσμο, η Κρήτη λόγω κλίματος, μοναδικού θαλάσσιου περιβάλλοντος και ιστορίας, θα μπορούσε να κατακτήσει ένα σημαντικό μερίδιο της αγοράς. Ο καταδυτικός τουρισμός είναι ήδη αναπτυγμένος στο νησί με περίπου 20 καταδυτικά κέντρα σε πολλά σημεία της βόρειας ακτής και λιγότερα στα νότια παράλια. Η ακτογραμμή και οι κόλποι της Κρήτης προσφέρουν εξαιρετικά πεδία άσκησης θαλάσσιου καγιάκ ενώ η ανοικτή θάλασσά της προσφέρεται ιδανικά για ιστιοπλοΐα.

Ενδεικτικός Εξοπλισμός Καταδύσεων

- Μάσκα - αναπνευστήρας
- Βατραχοπέδιλα
- Ρυθμιστής πλευστότητας
- Καταδυτική φιάλη
- Ρυθμιστής αναπνοής με μανόμετρο
- Στολή υγρού τύπου και σύστημα βαρών

Ο Κανονισμός για την Αλιεία στη Μεσόγειο (Ευρωπαϊκός Κανονισμός 1967/2006) αναγνωρίζει τη σημασία των λιβαδιών της ποσειδωνίας και των κοραλλιογενών σχηματισμών. Έτσι λοιπόν, απαγορεύει την άσκηση αλιείας «με δίχτυα τράτας, δράγες, πεζότρατες ή παρόμοια δίχτυα» (Άρθρο 4, παρ. 1) πάνω στα λιβάδια της ποσειδωνίας, καθώς και σε όλες τις περιοχές που έχουν οριστεί για την προστασία τους.

Για τους κοραλλιογενείς σχηματισμούς, ο Κανονισμός για την Αλιεία στη Μεσόγειο (Ευρωπαϊκός Κανονισμός 1967/2006) απαγορεύει την αλιεία «με δίχτυα τράτας, δράγες, πεζότρατες ή παρόμοια δίχτυα πάνω από κοραλλιογενή ενδιαιτήματα και ασβεστοφυκικούς βυθούς» (Άρθρο 4, παρ. 2) σε περιοχές που οφείλουν να οριστούν για την προστασία τους.

ΟΡΕΙΝΗ ΠΟΔΗΛΑΣΙΑ - MOTOCROSS - 4x4 TΖΙΠ

Η Κρήτη προσφέρεται για ορεινή ποδηλασία, σχεδόν σε όλες τις εποχές του χρόνου και ειδικότερα άνοιξη - καλοκαίρι - φθινόπωρο. Το ανάγλυφό της, προσφέρει μια πλειάδα μονοπατιών και δασικών δρόμων, στους οποίους μπορεί ν' απολαύσει κανείς ορεινή ποδηλασία, σε όλες τις κλίσεις και σε όλα τα εδάφη. Υπάρχουν πτυχές της ορεινής ποδηλασίας που είναι πιο παρόμοιες με αυτές του ορεινού τρεξίματος παρά με την κοινή ποδηλασία. Επειδή οι αναβάτες απομακρύνονται συχνά από τον πολιτισμό, κυριαρχεί μια ισχυρή ηθική αυτοδυναμία στο άθλημα.

Ενδεικτικός Εξοπλισμός Ορεινής Ποδηλασίας

- Ποδήλατο βουνού
- Κράνος, θώρακες, περικνημίδες, κουτί πρώτων βοηθειών
- Γάντια, γυαλιά, παπούτσια, ρουχισμός
- Ποδηλατικός εξοπλισμός (τρόμπα, σεντ μπαλωμάτων, φώτα υψηλής έντασης κ.λπ.)
- Συσσκευή πλοήγησης GPS

Η διάσχιση βουνών με οχήματα 4x4 ή μηχανές moto cross είναι ένας εύκολος τρόπος εξερεύνησης των ορεινών όγκων και της φύσης του νησιού όμως πρέπει να τονιστεί ότι θα πρέπει να αποφεύγεται η κίνησή τους εκτός οδικού δικτύου σε οικολογικά ευαίσθητες εκτάσεις καθώς και σε μονοπάτια που βρίσκονται σε τέτοιες περιοχές. Ειδικά στην περίπτωση των μηχανοκίνητων οχημάτων θα ήταν καλό αυτά να αφήνονται σε απόσταση από τις ευαίσθητες περιοχές και ο επισκέπτης να συνεχίζει πεζός χωρίς να προκαλεί όχληση στο οικοσύστημα.

ΤΡΟΠΟΙ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Ένα γραφείο τουρισμού που δραστηριοποιείται εντός των περιοχών NATURA 2000 προτείνεται:

- Να υιοθετεί κώδικα ορθής πρακτικής και συμπεριφοράς και να τον προβάλλει στους πελάτες του.
- Να συμβουλευέται τους αρμόδιους φορείς πριν από το σχεδιασμό και την υλοποίηση της δραστηριότητας για τους κανονισμούς που υπάρχουν στην προστατευόμενη περιοχή που θα επισκεφτούν καθώς και για τα πιο εξειδικευμένα μέτρα που μπορεί να υπάρχουν.
- Να προσφέρει ευκαιρίες ξενάγησης στους πελάτες του ώστε να ενημερωθούν για το οικοσύστημα και την προστασία του.
- Να ενισχύει την τοπική οικονομία, μέσω της προτίμησης ντόπιων προϊόντων διατροφής και υπηρεσιών.
- Να προσφέρει εργασία σε ντόπιους για τις δράσεις στην περιοχή (π.χ. ξεναγούς).

Βιβλιογραφία

- Γεωργοπούλου Ελισάβετ, Κυριακοπούλου Νίκη, Πλουμή Τάνια. 2017. Ενημερωτικός Οδηγός για τις Υπηρεσίες των Οικοσυστημάτων εντός του Δικτύου NATURA 2000 στις Αγροτικές Περιοχές της Κρήτης. Πανεπιστήμιο Κρήτης - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, Ηράκλειο, 56 σελ.
- Κυριακοπούλου Νίκη, Πλουμή Τάνια, Γεωργοπούλου Ελισάβετ. 2017. Ενημερωτικός Οδηγός για τις Υπηρεσίες των Οικοσυστημάτων εντός του Δικτύου NATURA 2000 στις Ορεινές Περιοχές της Κρήτης. Πανεπιστήμιο Κρήτης - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, Ηράκλειο, 56 σελ.
- Ξηρουχάκης Σταύρος. 2015. Παρατήρηση πουλιών στις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη. Οδηγός παρατήρησης πουλιών. Περιφέρεια Κρήτης, Ηράκλειο, 48 σελ.
- Πετράκης Γιώργος. 2015. Οδηγός Οικοτουρισμού σε περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη. Περιφέρεια Κρήτης, Ηράκλειο, 48 σελ.
- Πλουμή Τάνια, Γεωργοπούλου Ελισάβετ, Κυριακοπούλου Νίκη. 2017. Ενημερωτικός Οδηγός για τις Υπηρεσίες των Οικοσυστημάτων εντός του Δικτύου NATURA 2000 στις Παράκτιες Περιοχές της Κρήτης. Πανεπιστήμιο Κρήτης - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, Ηράκλειο, 56 σελ.
- Πουρσανίδης Δημήτρης. 2015. Ανάδειξη των θαλάσσιων περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη (Τεχνικός οδηγός). Περιφέρεια Κρήτης, Ηράκλειο, 48 σελ.
- Σβορώνου Ε.. 2003. Μέθοδοι διαχείρισης του Οικοτουρισμού και του Τουρισμού σε Προστατευόμενες Περιοχές (WWF).
- Οι Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες και τα Διαχειριστικά Σχέδια των περιοχών της Κρήτης (μπορούν να αναζητηθούν σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή από τους αρμόδιους φορείς εφαρμογής τους).

Διαδικτυακές Πηγές

- <http://www.ecovalue-crete.eu> - Ιστότοπος του προγράμματος "Οι οικολογικές υπηρεσίες, τα κοινωνικά οφέλη και η οικονομική αξία των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων στις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη" [LIFE13INF/GR/000188].
- <https://natura2000.crete.gov.gr> - Περιβαλλοντικός Πληροφοριακός Κόμβος της Περιφέρειας Κρήτης που στοχεύει στην ανάδειξη των περιοχών του δικτύου Natura2000 της Κρήτης.
- <http://www.ypeka.gr> - Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας.
- <http://www.ornithologiki.gr> - Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία.
- <https://cices.eu/resources> - Ταξινόμηση Οικοσυστημικών Υπηρεσιών του European Environment Agency.

Πηγές φωτογραφιών

(Α: Αριστερά - Δ: Δεξιά)

Αβραμάκης Μανώλης - ΜΦΙΚ: σελ.10
- GR4340005A, σελ.13 - GR4330008A
(*Mentha pulegium*)

Γεωργιακάκης Παναγιώτης - ΜΦΙΚ:
σελ.13 - GR4330004A

Διεύθυνση Δασών Ηρακλείου:
σελ.13 - GR4330005Δ (*Cephalanthera
cucullata*), σελ.14 - GR4310003A, σελ.16
- GR4320006Δ

Δρετάκης Μιχάλης - ΜΦΙΚ: σελ.11 -
GR4340010A, σελ.13 - GR4330002A, σελ.
14 - GR4310006A, σελ.15 - GR4310011A

Λυμπεράκης Πέτρος - ΜΦΙΚ: σελ.10 -
GR4340001A, σελ.16 - GR4320006A

Μακρής Γ.: σελ.12 - GR4340023A

Μπαξεβάνη Πόπη - ΜΦΙΚ: σελ.12 -
GR4340018A, σελ.13 - GR4330005Δ,
GR4330009A, σελ.14 - GR4310002A, σελ.
15 - GR4310013A, σελ.16 - GR432002A,
GR4320004A&Δ, GR4320005Δ, GR4320008A,
GR4320009A, σελ.17 - GR4320017A

Νικολακάκης Μανώλης - ΜΦΙΚ: σελ.16
- GR4320003Δ

Ξηρουχάκης Σταύρος - ΜΦΙΚ: σελ.17
- GR4320012A, σελ.11 - GR4340012Δ
(*Centaurea poculatoris*)

Σαμαριτάκης Βασίλης: σελ.10 -
GR4330003Δ (*Phoenix theophrastii*),
GR4330007A, σελ.14 - GR4310002Δ,
GR4310004A, σελ.15 - GR4310010A,
GR4310010Δ (*Gyps fulvus*), σελ.18α

Σαμαριτάκης Φώτης: σελ.6α, 6β, 6δ,
σελ.10 - GR4340002Δ (*Androcymbium
rechingeri*), GR4340006A (*Woodwardia
radicans*), GR4340006Δ (*Egretta*

garzetta), GR4340007A (*Brassica
cretica*), GR4340007Δ (*Ferulago
thyrsiflora*),
σελ.11 - GR4340008A (*Hypericum kelleri*),
GR4340010Δ (*Egretta garzetta*),
GR4340014Δ (*Falco peregrinus*),
GR4340015Δ (*Androcymbium
rechingeri*), GR4340016A (*Gypaetus
barbatus*), σελ.12 - GR4340017Δ
(*Phalacrocorax aristotelis des.*),
GR4340018Δ (*Falco eleonorae*),
GR4340019A (*Gyps fulvus*),
GR4340020Δ (*Egretta garzetta*),
GR4340021Δ (*Gyps fulvus*), GR4340022Δ
(*Aythya nyroca*), GR4340023Δ
(*Phalacrocorax aristotelis des.*),
σελ.13 - GR4330002Δ (*Gyps fulvus*),
GR4330004Δ (*Alcedo atthis*), GR4330006Δ
(*Gyps fulvus*), GR4330007Δ (*Falco
tinnunculus*), GR4330008Δ (*Gyps
fulvus*), GR4330009Δ (*Pyrhacorax
pyrrhacorax*), GR4310003A (*Falco
eleonorae*), σελ.14 - GR4310004A
(*Caretta caretta*), GR4310005A
(*Hieraaetus pennatus*), GR4310011Δ
(*Aquila chrysaetos*), GR4310012A
(*Merops apiaster*), GR4310012Δ
(*Plegadis falcinellus*), σελ.16 -
GR4320002Δ (*Cirsium creticum*),
GR4320009Δ (*Falco naumanni*),
σελ.17 - GR4320010Δ (*Pyrhacorax
pyrrhacorax*), GR4320011Δ (*Falco
naumanni*), GR4320013 (*Gyps fulvus*),
GR4320014A (*Accipiter nisus*),
GR4320014Δ (*Pyrhacorax pyrrhacorax*),
GR4320016Δ (*Gyps fulvus*), GR4320017Δ
(*Phalacrocorax aristotelis des.*), σελ.20

Σπυριδάκης Γιώργος - ΜΦΙΚ: σελ.10 -
GR4340002A

Τρικάλη Μίνα - ΜΦΙΚ: σελ.11 -
GR4320013A

Τριχάς Απόστολος - ΜΦΙΚ: σελ.11
- GR4340011A, GR4340011Δ, σελ.10 -
GR434002A, σελ.13 - GR4330003A, σελ.16
- GR4320003A, GR4320005A

Τσακνάνκης Α.: σελ.12 - GR4340019Δ
(*Sylvia ruppeli*)

Bartz Richard: σελ.6γ

Dietrich Urgen: σελ.12 - GR4340017A
(*Falco eleonorae*)

Carmel Hai: σελ.11 - GR4340014A (*Capra
aegagrus creticus*)

Czakala Piotr T.: σελ.10 - GR4340003Δ
(*Podacris cretensis*)

Gentry George: σελ.14 - GR4310006Δ
(*Aquila chrysaetos*)

MIPSG_SSC_IUCN: σελ.10 - GR4340001Δ
(*Anthemis glaberrima*)

Rados Ana - ΜΦΙΚ: σελ.12 - GR4340020A

Romeo Albero: σελ.11 - GR4340015A
(*Posidonia oceanica*)

Veronesi Fransesco: σελ.11 - GR4340016Δ
(*Aquila fasciata*)

Steinadler: σελ.10 - GR4340004Δ (*Aquila
chrysaetos*)

Svetlk Jan (wikimedia): σελ.17 -
GR4320016A (*Emberiza caesia*)

Wikimedia: σελ.17 - GR4320013A, σελ.
15 - GR4310013Δ (*Falco biarmicus*), σελ.
16 - GR4320008Δ (*Falco eleonorae*)

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

για τις οικοσυστημικές υπηρεσίες

των Προστατευόμενων Περιοχών NATURA 2000 στην Κρήτη

ISBN: 978-618-83683-0-9

Το έργο LIFE NATURA 2000 Value Crete (LIFE 13 INF/GR/000188) χρηματοδοτείται σε ποσοστό 50% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE+ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής – Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος, και συγχρηματοδοτείται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας (ΥΠΕΝ) και από το Πράσινο Ταμείο.

